

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Ett myntfynd från vikingatiden i Estland
Nerman, Birger
Fornvännen 28, 370-371
http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1933_370
Ingår i: samla.raa.se

västerut i Hagagatan befintligt schakt ("västra schaktet") med nedanstående lagerföljd:

- A. 30 cm. "matjord" (genom odling mörkfärgad flygsand).
- B. 80 cm. flygsand, upptill starkt, nedåt svagare rostfärgad.
- C. 40 cm. sand, gul, horisontellt skiktad.
- D. 20 cm. grus, grovt med enstaka stenar av 3—4 cm. diam.
- E. 5 cm. sand, fin.
- F. 70 cm. grus, stenigt, horisontellt skiktat, stenarna 1—2 cm. i diam.
- G. 35 cm. sand, grå.
- H. 25 cm. grus, grått, grovt, stenigt, stenarna 5—6 cm. i diam.
- I. 20 cm. sand, grå, lerig.
- J. 65 cm. sand, grå med flintbitar och andra stenar.
- K. morän? med stenar av 25—30 cm. diam.

I lagret J tillvaratogs:

En *grov, svallad flinta*, grå, opak, med en grov spets, till synes med tillslagningsmärken efter ett par kanter och stötmärken vid spetsen, möjligen vad Nummedal kallar en "nevesten" (coup de poing), fig. 7;

en *skrapa* med en rak, lång, retuscherad kant, av grå, opak flinta, ej svallad, fig. 8;

3 *ej bearbetade stycken* av mörkgrå, halvhyalin flinta, ej svallade;

obearbetat block av mörk, vitprickig, typisk *Kristianstadsflinta*, svallat;

16 till synes *obearbetade stycken* av ljusare och mörkare grå, opak flinta, 5 äro skarpkantiga, resten svallade;

samt en stor *ryggkota* med en plan, skuren yta (recent, nedfallen från högre lager?).

I den *understa delen av flygsandslagret B* hittade Sandegren även här en *oretuscherad, svallad skärva* av brun, opak flinta. Dessa fynd ha i StHM inv.-nr 19871.

Alltså, i Varbergsprofilerna finnas med säkerhet två vitt skilda flintförande nivåer. Visserligen ha, mig veterligen, inga säkert bearbetade flintor hittats in situ i det övre och yngre lagret, men möjligheten att förklara den anakronistiska slipade skärvan i Lönnbergs fynd såsom ursprungligen härrörande från detta senare skikt är öppen.

För den senglaciala Varberg—Råökulturens skull få vi hoppas, att tillfälliga fynd eller ännu hellre systematiska undersökningar i Varbergsterrängen skola bekräfta denna förmodan. I så fall blir också flygsandslagret B i Sandegrens båda profiler snarast daterat till gånggriftstiden.

Axel Bagge.

ETT MYNTFYND FRÅN VIKINGATIDEN I ESTLAND.

I senaste häftet (bd XVIII, h. 1) av Beiträge zur Kunde Estlands har dr A. Friedenthal i Reval beskrivit ett i trakten av denna stad gjort myntfynd ifrån vikingatiden, som är av stort intresse för skandinavisk arkeologi.

Hösten 1929 stötte man i en åker c:a 2 km. n. om godset Kumna i Keila (tyskt Kegel) socken 22 km. sv. om Reval vid sprängning av två större tätliggande block mellan stenarna på ett lerkärl, som innehöll ett antal silvermynt. Lerkärllet förstördes av spaden och tillvaratogs icke. Redan 1913 eller 1914 hade ett sannolikt till skatten hörande mynt jämte en silverten hittats i åkern. Vid dr Friedenthals efterundersökning hittades ytterligare några mynt och dessutom bitar av lerkärllet — likaså förvärvades mynt, som tillvaratogs av innevånarna i trakten.

Skatten, d. v. s. de tillvaratagna mynten, har följande sammansättning:

- 25 arabiska mynt (—965),
 - 1 böhmiskt > (935—967),
 - 1 italienskt > (963—973),
 - 3 tyska > (936—973),
 - 1 Sachsenpfennig,
- 20 Hedebymynt.

I fyndet ingick f. ö. 2 silvertenar samt 8 fragment av silversmycken (av en prydnadsskiva och arm- och halsringar).

Skatten synes ha nedgrävts omkring år 970 att döma av, att inga senare mynt förekomma; särskilt frånvaron av de senare västerländska mynten är påfallande, då dessa ju äro mycket vanliga.

Det ifrågavarande fyndet är det tidigaste ifrån Ostbaltikum med västeuropeiska mynt. Alla andra under 900-talet nedgrävda skatter ha utslutande innehållit arabiska mynt — först under 1000-talet nedlagda skatter med västeuropeiska mynt ha hittills varit bekanta. Däremot ha myntfynd av denna sammansättning tidigare varit kända ifrån Skandinavien och norra Tyskland.

Utom denna västliga karaktär får detta fynd sitt särskilda intresse genom förekomsten av Hedebymynt. Det är första gången sådana anträffats i Ostbaltikum. Även i ryska fynd äro dessa mynt och halvbrakteater mycket sällsynta; blott några få fynd med sådana äro kända. Hedebymynten äro av olika prägel, en del stå närmare Dorestadförebilderna, en del äro senare utvecklingar; de senaste, som äro alldeles stämpelfriska, äro av en typ, som brukar dateras till c:a 940—960.

Friedenthal fäster uppmärksamheten på, att i samma socken tidigare 3 större fynd av arabiska mynt påträffats, även dessa uppenbarligen nedlagda på 900-talet. Han ifrågasätter därför, om icke någonstans i denna socken funnits en vikingakoloni. Tanken förefaller tilltalande. I varje fall förtjänar det framhållas, att trakterna kring Reval ända sedan romersk järnålder visa en fyndkoncentration och att här ett av centra för vikingatidens skattfynd är att finna. Moora¹ antar, att här ända sedan romersk järnålder funnits en eller ett par hamnplatser. Det är då ingenting omöjligt i, att en sådan hamn tidvis kunnat vara i vikingarnas händer.

Birger Nerman.

¹ Moora, Die Vorzeit Estlands (= Veröffentlichungen des Archäologischen Kabinetts der Universität Tartu, VI, 1932), S. 38, 68.